

NHL Hogeschool

Bestuurskunde/Overheidsmanagement

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In november 2016 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement (voltijd en deeltijd) van NHL Hogeschool bezocht door een visitatiepanel van NQA. Het panel beoordeelt de opleiding als **goed**.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding (voltijd en deeltijd) ontvangt voor standaard 1 het oordeel **goed**.

De opleiding leidt bestuurskundigen op langs een eigen competentieprofiel dat negen competenties telt. Deze competenties dekken het landelijke profiel en de HEO standaard af. Met een extra competentie 'bedrijfsvoering' geeft de opleiding een eigen invulling aan het profiel. Naast overheidsorganisaties behoren ook andere instellingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven tot het beroepenveld. Met het profiel van de Young Public Manager sluit de opleiding hier zo goed mogelijk op aan.

De set van negen competenties voldoet qua oriëntatie, inhoud en niveau. Deze competentieset gaat gepaard met een body of knowledge and skills. De inhoud hiervan sluit goed aan op het profiel van de opleiding.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding (voltijd en deeltijd) ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**.

De opleiding weet een goede onderwijsleeromgeving voor studenten te creëren. Zowel de inhoud als de vormgeving van het onderwijs is goed doordacht en biedt daarbij de mogelijkheid om goed aan te sluiten bij actuele ontwikkelingen. De negen competenties zijn adequaat naar het onderwijs vertaald. Studenten kunnen zelf accenten aanbrengen in hun profiel door vrije keuze ruimte, en (onderwerp)keuzes voor minoren, stage en afstuderen. De opleiding houdt daarbij goed overzicht over de totale competentieontwikkeling van studenten.

De kwalificaties van het docententeam stellen hen goed in staat het onderwijs adequaat te verzorgen. De deskundigheid en de bereikbaarheid/toegankelijkheid van het docententeam worden door studenten gewaardeerd. Het panel onderschrijft deze waardering. De opleiding hanteert verder adequate instroomeisen en heeft aandacht voor studenten die extra ondersteuning nodig hebben of extra uitdaging aan kunnen. De voorzieningen zijn op orde.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding (voltijd en deeltijd) ontvangt voor standaard 3 het oordeel **goed**.

De opleiding hanteert een gedegen toetsbeleid dat in waardevolle uitgangspunten voorziet om tot adequate toetsing te komen. Er is aandacht voor validiteit, betrouwbaarheid, transparantie, praktijkgerichtheid en efficiency. In de toetsuitvoering is zichtbaar dat met deze principes gewerkt wordt. Er is sprake van een goede variatie in toetsvormen door het programma heen. Studenten zijn eveneens tevreden over de toetsing. De enige opmerking die er wordt gemaakt betreft de balans tussen meerkeuzevragen en open vragen in de kennistoetsen.

De opleiding toetst op goede wijze de competentiebeheersing van studenten op eindniveau (bachelor). Het systeem biedt ruimte aan studenten om eigen accenten te leggen, maar bewaakt

tevens zorgvuldig dat afgestudeerden alle competenties op het bachelorniveau (=advanced) beheersen. De borging door de examen- en toetscommissie voldoet. Zeker de toetscommissie speelt hierin een belangrijke rol, zo concludeert het panel.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding (voltijd en deeltijd) ontvangt voor standaard 4 het oordeel **goed**. Het panel concludeert dat de studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Dit vertaalt zich naar bruikbare praktijkgerichte resultaten die gewaardeerd worden door het werkveld. De producten weerspiegelen goed het hbo-bachelorniveau. Het panel merkt over onderzoeksrapporten onder meer op dat de onderzoeksrapporten een logisch opbouw hebben en dat de onderzoeksmethoden passend zijn om tot waardevolle adviezen en/of aanbevelingen te komen. De gesprekken hebben het panel verder geleerd dat de opleiding enthousiaste, actieve en leergierige startende beroepsbeoefenaren opleidt. Vanuit verbeterperspectief geeft het panel de opleiding mee om de aandacht voor (internationale) literatuurgebruik te versterken en extra te investeren in de taligheid van studenten. De tevredenheid van de vertegenwoordigers van het werkveld en de afgestudeerden neemt het panel positief mee in haar beoordeling van deze standaard.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Basisgegevens van de opleiding	9
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	11
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	13
Standaard 3: Toetsing	17
Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties	20
Eindoordeel over de opleiding	23
Aanbevelingen	25
Bijlagen	27
Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	29
Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	31
Bijlage 3 Rendementen	32
Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor	33
Bijlage 5 Bezoekprogramma	34
Bijlage 6 Bestudeerde documenten	36
Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	37
Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid	38

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement van NHL Hogeschool. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van NHL Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (19 december 2014) en het *NQA-protocol 2016 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 17 november 2016. Het visitatiepanel bestond uit:
De heer dr. T.P.W.M. van der Krogt (voorzitter, domeindeskundige)
De heer dr. G.H.J.M. Neelen (domeindeskundige)
Mevrouw J.M.G. Waaijer MBA (domeindeskundige)
Mevrouw L.C. Zandbergen (studentlid)

De heer P. van Achteren, auditor (sr.) van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

Bij de aanvraag heeft de instelling een kritische reflectie aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2016*. Het visitatiepanel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen. Bij de visitatie heeft het accent gelegen op de voltijdvariant van de opleiding. De deeltijdopleiding is beperkt in omvang en wordt momenteel afgebouwd (zie ook schets van de opleiding).

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, februari 2017

Panelvoorzitter

De heer dr. T.P.W.M. van der Krogt

Lead-auditor

De heer P. van Achteren

Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens

<i>Administratieve gegevens opleiding(en)</i>	
naam opleiding zoals in CROHO	Bestuurskunde/Overheidsmanagement
oriëntatie en niveau opleiding	Hbo-bachelor
voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs de te hanteren toevoeging aan de graad. Zie de ministeriële regeling en de daarin vervatte referentielijst en de uitwerking daarvan door de NVAO (Stcrt. 2013, 35337). Afwijkingen moeten worden gevalideerd door het visitatiepanel	Niet afwijkend.
aantal studiepunten	240 EC
locatie	Leeuwarden
varianten	Voltijd en deeltijd
onderwijstaal	Nederlands
registratienummer in CROHO	34464

<i>Administratieve gegevens instelling</i>	
naam instelling	NHL Hogeschool
gegevens contactpersoon instelling	Alma Mulder, afdeling Finance & Control
e-mailadres voor kopie aanmelding	Alma.mulder@nhl.nl
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief

Schets van de opleiding

De opleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement functioneert binnen de Thorbecke Academie van de NHL Hogeschool. Naast deze opleiding biedt de Thorbecke Academie ook de opleidingen Integrale Veiligheid en European Studies aan. De opleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement heeft binnen de academie een belangrijke voortrekkersrol als “basisopleiding” voor de andere twee opleidingen.

De opleiding noemt zich met bijna 170 studenten (voltijd en deeltijd) een relatief kleine opleiding. De voltijdvariant telt met een instroom van circa 45 studenten in het nieuwste cohort ruim 140 studenten in totaal. De deeltijdopleiding is aanzienlijk kleiner en wordt afgebouwd. In 2015-2016 kende de deeltijdvariant een instroom van vier studenten. Dit studiejaar zijn voor het eerst geen nieuwe deeltijdstudenten meer toegelaten. Tot 1 september 2020 zal de deeltijdvariant worden doorgezet voor de huidige studenten, daarna wordt de croho-registratie van deze variant ingetrokken. Het panel heeft in lijn hiermee in de visitatie het accent gelegd op de voltijdopleiding. Voor de voltijdopleiding geldt dat de afgelopen jaren gewerkt is aan een vernieuwing van het curriculum. Per studiejaar 2016-2017 is dit proces voltooid en draait enkel nog het vernieuwde voltijds onderwijsprogramma. In de vernieuwing werd toegewerkt naar een robuust curriculum, waarbij aandacht uitging naar studeerbaarheid en doceerbaarheid. Tevens stonden het actualiseren van modules en de onderwijsvormen in het vernieuwingsproces centraal.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op dit gebied van de beoogde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Beroepsbeeld

De opleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement richt zich op sturing/management in het publieke domein. Ze leidt professionals op die gericht zijn op het omgaan met maatschappelijke vraagstukken, het maken van beleid. Een belangrijk kenmerk is de grote diversiteit aan vraagstukken waarmee bestuurskundigen zich bezighouden. In het beroepenveld wordt van de bestuurskundige een *public service orientation* verwacht. Gedegen en met een scheutje idealisme, moeten afgestudeerden bijdragen aan de maatschappij, met oog voor de verschillende rollen van burgers.

Afgestudeerden kunnen een baan vinden bij de lokale, regionale of nationale overheid. Maar buiten deze meer traditionele werkomgeving voor bestuurskundigen kunnen zij ook functies vervullen binnen instellingen, maatschappelijke organisaties en voor bedrijven. Eén ding hebben de functies met elkaar gemeen: bestuurskundigen zijn altijd beleidsmatig bezig in functies als: beleidsmedewerker, politicus, griffier, adviseur, onderzoeker, projectleider/-medewerker en (case)manager (op voorbereidend, uitvoerend of evaluerend niveau).

Competenties Bestuurskunde

De opleiding (voltijd en deeltijd) hanteert een eigen competentieprofiel, waarmee zij aansluit bij instituutsbrede (ECMA: Economie & Management) competenties, competenties die de opleidingen binnen de Thorbecke Academie hanteren en opleidings specifieke competenties. Het competentieprofiel voor de opleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement telt hiermee negen competenties (zie bijlage 1). Samen dekken deze negen competenties het landelijke profiel Bestuurskunde/Overheidsmanagement en de HEO standaard af, zo constateert het panel op basis van de tabel 'Verantwoording competenties Bestuurskunde' dat opgenomen is in het *Opleidingsdocument* (2016). Het panel constateert dat de competenties qua niveau, inhoud en oriëntatie passend zijn. Om het niveau van de competenties te duiden is gebruik gemaakt van de Dublin descriptoren. De aansluiting qua inhoud en oriëntatie is gerealiseerd door de aansluiting bij het landelijk profiel.

Young Public Manager

De opleiding wenst zich van andere opleidingen Bestuurskunde te onderscheiden door de focus te leggen op het opleiden tot de "Young Public Manager". Het competentieprofiel kent daartoe een extra competentie 'Bedrijfsvoering'. Naast deze profilering heeft de opleiding vier profielpunten benoemd, te weten: duurzaamheid, sturing op uitvoering, Thorbecke community en praktijkgerichtheid. Met deze profielpunten construeert de opleiding een waardevolle context

waarbinnen studenten worden opgeleid. Met de aandacht voor bedrijfsvoering en 'sturing op uitvoering' ziet het panel dat afgestudeerden ook bekwaam zijn voor andere dan (traditionele) overheidsfuncties. In het gesprek met docenten komt naar voren dat het bedrijfsleven interesse heeft in de afgestudeerden van de opleiding door de politiek-bestuurlijke sensitiviteit die zij met zich meebrengen als ook het denken vanuit de publieke zaak.

Body of Knowledge and Skills

Ondersteunend aan de competenties hanteert de opleiding een 'body of knowledge' en een 'body of skills' die de kern aanduiden van de kennis en vaardigheden die studenten zich tijdens het onderwijsprogramma eigen maken. Wat betreft kennis werkt de opleiding vanuit de volgende kernvakgebieden: (1) organisatiekunde en strategisch management, (2) onderzoekstechnieken, (3) overheid en maatschappij, (4) recht en ethiek, (5) communicatie en marketing, (6) financieel management, (7) operationeel management en informatiesystemen, en (8) beleid en politiek. Aan vaardigheden onderscheidt de opleiding: persoonlijk leiderschap, gespreksvaardigheden, spreken voor een groep, onderzoeksvaardigheden, taalvaardigheden en managementvaardigheden. Deze set van kennis en vaardigheden sluit naar oordeel van het panel goed aan op het profiel van de opleiding.

Conclusie

De opleiding leidt bestuurskundigen op langs een eigen competentieprofiel dat negen competenties telt. Deze competenties dekken het landelijke profiel af en de HEO standaard. Met een extra competentie 'bedrijfsvoering' geeft de opleiding een eigen invulling aan het profiel. Naast overheidsorganisaties behoren ook andere instellingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven tot het beroepenveld. Met het profiel van de Young Public Manager sluit de opleiding hier zo goed mogelijk op aan.

De set van negen competenties voldoet qua oriëntatie, inhoud en niveau. Deze competentieset gaat gepaard met een body of knowledge and skills. De inhoud hiervan sluit goed aan op het profiel van de opleiding. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed** (voltijd en deeltijd).

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Opzet programma

Het opleidingsprogramma is opgebouwd langs een projectstructuur, waarin concrete en realistische praktijkproblemen dienen te worden aangepakt en waarbij ondersteunend vakinhoudelijk (kennis) en vaardigheidsonderwijs wordt aangeboden. In bijlage 2 is een schematisch overzicht opgenomen van het opleidingsprogramma.

Het eerste studiejaar kent de projecten: 'beroepeneriëntatie publieke sector', 'besluitvorming en politiek', 'duurzame ontwikkeling' en 'organisatie en control'. In het tweede jaar worden de projecten 'Prinsjesdag', 'organisatie ontwerp: Europa in beweging' en 'Netwerk en samenleving' aangeboden. Daarnaast loopt gedurende de derde en vierde periode het 'Policy Lab'. In het derde en vierde studiejaar zijn de thema's voor studenten afhankelijk van de gekozen stage, minor en de afstudeeropdracht. Middels competentieoverzichten bewaakt de opleiding dat de studenten via hun studieroute de beoogde competenties, kennis en vaardigheden kunnen opdoen. Het panel is positief over de opzet van het onderwijsprogramma. Actuele ontwikkelingen zijn door de opzet goed in te brengen. Zo loopt het project 'Prinsjesdag' in september waarmee de leerstof vanuit de actualiteit gestuurd wordt.

Inhoud programma vanuit de eindkwalificaties

De inhoud van het onderwijsprogramma wordt gestuurd vanuit de competenties en een 'body of knowledge' en een 'body of skills' (zie standaard 1). De inhoud hiervan is vertaald naar het programma. In matrices wordt door de opleiding zichtbaar gemaakt hoe de competenties, kennis en vaardigheden verdeeld zijn over de programmaonderdelen. Samen vormen de drie matrices een complete verantwoording van de inhoud van het onderwijs.

Zichtbaar in de matrices is dat de opleiding structureel opbouwt langs drie niveau's: basis (B), intermediate (I) en advanced (A). Zo ziet het panel dat in de derde periode van het eerste studiejaar gewerkt wordt aan de competenties 'onderzoek', 'taalvaardigheid', 'organisatie' en 'maatschappelijke vraagstukken' op het niveau basis. In de kennismatrix wordt duidelijk dat daarbij kennis (niveau basis) wordt aangereikt gekoppeld aan de kernvakgebieden 'organisatie en strategisch management', 'onderzoekstechnieken' en 'overheid en maatschappij'. De vaardighedenmatrix laat vervolgens zien dat 'onderzoeksvaardigheden' en 'taalvaardigheden' (niveau basis) centraal staan in het vaardigheidsonderwijs. Voor het panel is duidelijk geworden dat de opleiding op deze wijze zorgvuldig bewaakt dat alle competenties en ondersteunende kennis en vaardigheden in het programma aan bod komen. In de studiehandleidingen per studieonderdeel is dit overzichtelijk weergegeven. Daarbij is het panel positief over de kennis en vaardigheden die in het programma worden aangeboden. Het programma dekt de inhoud van de

body of knowledge and skills af en het panel herkent accenten in lijn met de profileringspunten van de opleiding, onder meer ten aanzien van bedrijfsvoering en duurzaamheid. Tevens merkt het panel op dat er voldoende balans is tussen bedrijfsmatige en beleidsmatige onderdelen in het programma.

Het onderwijs op het gebied van onderzoek is afgeleid van de competentie 'onderzoek'. Studenten werken toe naar het uitvoeren van onderzoek in een complexe (internationale) situatie en het leveren van een bijdrage aan ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Het onderwijs besteedt daartoe aandacht aan de basisbegrippen op het gebied van onderzoek, methodologie en statistiek en behandelt kwalitatieve en kwantitatieve methoden en technieken. Het panel constateert dat dit zowel via modules verloopt die specifiek gericht zijn op het thema onderzoek, als ook in projecten en opdrachten voor andere modules.

Opzet en inhoud – deeltijd

De deeltijdopleiding kent een vergelijkbare opzet met het voltijdonderwijs, met ruimte voor werkplekleren. Door middel van portfolio's maken studenten hun professionele en persoonlijke ontwikkeling op de werkplek zichtbaar en deze wordt via assessments getoetst. Deze lijn loopt langs het gehele onderwijsprogramma met uitzondering van het laatste jaar, waar deeltijdstudenten werken aan een minor en het afstuderen. Het panel is positief over deze opzet. Waarmee recht gedaan wordt aan de praktijkervaring van de studenten.

Vormgeving van het onderwijs

Voor de voltijdopleiding wordt voor de vormgeving gewerkt vanuit zes uitgangspunten: leren, talentgericht, praktijkgericht, zelfsturing, levenslang leren en leerdynamiek. Deze uitgangspunten zijn neergelegd in het *Opleidingsdocument* (2016-2017) en worden zichtbaar gehanteerd bij de inrichting van het onderwijs, zo stelt het panel vast. Zo ziet het panel dat de praktijkgerichtheid onder meer tot uitdrukking komt in het werken met externe opdrachtgevers voor de projecten en dat de mate van zelfsturing door de student toeneemt waarmee gedurende het programma steeds meer ruimte ontstaat voor eigen invulling. Die ruimte wordt door het panel gewaardeerd en zorgt ervoor dat studenten een eigen profiel ontwikkelen, met aandacht voor hun eigen talenten en interesses. De vrije keuzeruimte van het onderwijsprogramma biedt daar gepaste ruimte voor. Zo is er in het tweede studiejaar 5 EC ruimte om zelf modulekeuzes te maken en wordt deze ruimte groter in het derde en vierde studiejaar waar studenten in de minoren, stage en het afstuderen invloed hebben op de inhoud en context van hun competentieontwikkeling. Het uitgangspunt leerdynamiek krijgt vorm met de vier leerlijnen die in het onderwijs worden onderscheiden: integrale leerlijn, kennisleerlijn, vaardighedenleerlijn en de studieloopbaanlijn. Het panel vindt dat de opleiding het onderwijs goed doordacht heeft vormgegeven.

Vormgeving – deeltijd

De onderliggende uitgangspunten voor de vormgeving van het onderwijs verschillen van de voltijdopleiding. Het leren door de studenten wordt sterker in de context van de werkplek geplaatst, gestuurd door de eindkwalificaties (zelfde als voltijd, zie standaard 1) en met aandacht voor de leerstijl van de student. Een cyclus van concreet ervaren, waarnemen en overdenken (reflectie), abstracte begripsvorming en actief experimenteren, kenschetst het leerproces van de deeltijdstudenten. Het panel vindt dat de opleiding hiermee een passende vormgeving hanteert.

Instream

De toelating tot de opleiding is geregeld in het studentenstatuut, dat ook de onderwijs- en examenregeling (OER) omvat. Voor voltijdstudenten geldt als toelatingseis dat de potentiële student beschikt over een havo-, vwo- of mbo niveau 4 diploma met het juiste profiel en de juiste vakken of in geval van mbo de juiste verwantschap. Voor deeltijdstudenten geldt in aanvulling een relevante werkplek van minimaal twintig uren per week. Als relevant worden onder meer functies als beleidsmedewerker, projectleider, adviseur en griffier aangeduid.

Voor studenten die moeite hebben met bepaalde vakken of juist extra uitdaging aan kunnen, biedt de opleiding specifieke voorzieningen. Via het Learning Centre van de NHL kunnen studenten aanvullende ondersteuning krijgen, bijvoorbeeld als zij moeite hebben met Engels. Voor studenten die extra uitgedaagd willen worden bestaat er een X-honours traject waarbij persoonlijk leiderschap, ondernemend en innovatief zijn, multidisciplinair samenwerken en waarde(n)vol bijdragen aan de samenleving extra aandacht krijgen.

Het panel constateert dat de opleiding passende instroomeisen hanteert en waardeert de activiteiten om zowel extra ondersteuning als extra uitdaging aan te bieden. Studenten zijn ook tevreden over de aansluiting op hun vooropleiding. Wel merkt een enkele afgestudeerde op dat de term 'manager' de indruk wekt dat zij na afronding van de opleiding direct als manager in de arbeidsmarkt kunnen instromen. Daar blijkt in de praktijk veelal enkele jaren werkervaring voor nodig.

Docenten

Beide varianten van de opleiding worden verzorgd door hetzelfde docententeam, waarbij wel accenten liggen in de mate waarin docenten actief zijn in de voltijd- of deeltijdopleiding. Het panel heeft cv-overzichten van de docenten bestudeerd en constateert dat de opleidingsachtergronden en de werkervaring, docenten goed in staat stellen het onderwijs te verzorgen. Het gesprek met docenten heeft het panel laten zien dat het docententeam enthousiast, betrokken en ontwikkelgericht is. Van het docententeam, dat tien docenten telt, is ruim 90 procent mastergeschoold. Eén van de docenten is gepromoveerd en twee docenten zijn bezig met een promotietraject. Het panel is positief over de wijze waarop docenten binnen hun modules relaties leggen met de praktijk en met andere modules/competenties. Zo wordt binnen de onderdelen 'new democracy' en 'changing government' ook aandacht besteed aan onderzoeksvaardigheden en stimuleren docenten met de inzet van echte opdrachtgevers professionele communicatie door studenten. Als studenten voor bijvoorbeeld een gemeentesecretaris een beleidsplan opstellen, merken zij dat studenten hierdoor extra gemotiveerd zijn om professioneler te rapporteren en te presenteren. Het panel vindt dat de docenten hiermee laten zien een goede onderwijsleeromgeving voor studenten te creëren en daarbij steeds op zoek gaan naar de beste stimulansen om het leren te bevorderen.

Studenten en alumni geven in gesprek met het panel aan zeer tevreden te zijn over de docenten. Gevraagd naar wat zij als positieve elementen van deze opleiding ervaren, komt de deskundigheid en bereikbaarheid van de docenten duidelijk naar voren. De kleinschaligheid van de opleiding maakt een persoonlijke benadering mogelijk. Studenten voelen zich hierdoor echt onderdeel van de Thorbecke-community. Wel merkt het docententeam op dat de werkdruk door

de grote toegankelijkheid een aandachtspunt is. Docenten en het opleidingsmanagement hebben zicht op deze 'keerzijde' en houden elkaar scherp op het beheersbaar houden ervan. Zo zijn onlangs twee extra docenten aangesteld en worden onderdelen altijd door twee docenten voorbereid en bovendien worden projecten door twee docenten uitgevoerd, zodat de kwetsbaarheid geringer is.

Voorzieningen

Voor het verzorgen van de opleiding zijn geen opleidingsspecifieke voorzieningen benodigd. De ruimten waarin het onderwijs verzorgd wordt zijn passend en zijn voorzien van multimediale voorzieningen om het onderwijs (audiovisueel) te ondersteunen. De gesprekken hebben het panel geleerd dat het onderwijs ook buiten het gebouw van de hogeschool wordt verzorgd. Door studenten op die manier concreet kennis te laten maken met (toekomstige) werkomgevingen krijgen zij een beeld van de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en raken studenten gemotiveerd en gestimuleerd.

Conclusie

Het panel is positief over de inrichting van de onderwijsleeromgeving. Zowel de inhoud als de vormgeving van het onderwijs is goed doordacht en biedt daarbij de mogelijkheid om goed aan te sluiten bij actuele ontwikkelingen. De negen competenties zijn adequaat naar het onderwijs vertaald. Studenten kunnen zelf accenten aanbrengen in hun profiel door vrije keuze ruimte, en (onderwerp)keuzes voor minoren, stage en afstuderen. Het panel waardeert dit positief en ziet dat de opleiding daarbij goed overzicht houdt over de totale competentieontwikkeling van de studenten.

De kwalificaties van het docententeam stellen hen goed in staat het onderwijs adequaat te verzorgen. De deskundigheid en de bereikbaarheid/toegankelijkheid van het docententeam worden door studenten gewaardeerd. Het panel onderschrijft deze waardering. De opleiding hanteert verder adequate instroomeisen en heeft aandacht voor studenten die extra ondersteuning nodig hebben of extra uitdaging aan kunnen. De voorzieningen zijn op orde. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed** (voltijd en deeltijd).

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Toetsbeleid

In het *Opleidingsdocument* (2016-2017) beschrijft de opleiding haar toetsbeleid dat berust op beleid dat in het *Onderwijsverantwoordingsdocument* (2014-2017) en het toetskader van de NHL is vastgelegd. In haar visie op toetsing gaat de opleiding uit van summatieve en formatieve toetsing. In haar toetsing hanteert de opleiding vijf kwaliteitseisen voor toetsing. De eerste eis betreft de validiteit: de toets moet meten waar de opleiding voor opleidt (de eindkwalificaties zoals neergelegd in competenties en de body of knowledge en de body of skills). Daarnaast moet toetsing betrouwbaar zijn, zowel het programma, de individuele toets als het toetsproces. Ook moet toetsing transparant zijn, daarvoor zet de opleiding in op een robuust leerplan, het werken met modulewijzers en herkansingsmogelijkheden. De toetsing moet verder praktijkgericht en efficiënt zijn. Het panel constateert dat de opleiding hiermee een adequaat raamwerk voor toetsing heeft neergezet. Het panel ziet een adequate uitwerking van de uitgangspunten naar concrete activiteiten. Zo wordt ter bevordering van de betrouwbaarheid het vierogen-principe gehanteerd bij het construeren van een toets. En in het kader van de transparantie ziet het panel dat de opleiding in de modulewijzers aangeeft welke toetsvormen worden gehanteerd en hoe deze wegen in het totaalresultaat voor de module.

Toetsuitvoering

De opleiding streeft een mix van toetsvormen na, waarbij de vorm moet passen bij de betreffende leerlijn. In een bijlage van het *Opleidingsdocument* maakt de opleiding in een totaaloverzicht inzichtelijk hoe de afzonderlijke programmaonderdelen worden getoetst. Assessments, beroepsproducten, opdrachten, portfolio, practicum, simulatie, schriftelijke toets, digitale toets, mondelinge toets, observatie, reflectieverslag worden daarin als toetsvormen onderscheiden en gekoppeld aan leerlijnen. Tijdens de visitatiedag heeft het panel verschillende gemaakte toetsen bestudeerd, inclusief de bijbehorende beoordelingen.

Het panel constateert dat de opleiding een goede variatie aan toetsvormen hanteert. Er is een opbouw zichtbaar in niveau naarmate de studie vordert, waarbij er zowel qua inhoud als vorm aansluiting is op de lesstof. Van de regelmatige directe relatie in de toetsing met de praktijk gaat naar oordeel van het panel een stimulerende werking uit. Het panel heeft gezien dat de opleiding de uitgangspunten vanuit het toetsbeleid in de praktijk hanteert. Studenten tonen zich in het gesprek met het panel positief over de toetsing. Het project 'Policy Lab' wordt door hen specifiek als goed voorbeeld genoemd. Wel merken studenten op dat in het begin (eerste jaar) van de opleiding bij de kennistoetsen een sterke nadruk ligt op gesloten (meerkeuze) vragen. Zij zouden graag zien dat de opleiding hier meer open vragen aanbiedt en hebben dat ook aangegeven bij de opleidingscommissie. Het panel onderschrijft deze aanbeveling en merkt op dat studenten daarmee meer uitgedaagd worden. De opleiding geeft aan reeds bezig te zijn om tegemoet te

komen aan de opmerking, al wordt ook de efficiency in het oog gehouden. Tot slot merkt het panel op waardering te hebben voor de sterke relatie in de toetsing met de beroepspraktijk en de aandacht voor individuele toetsing bij groepsopdrachten.

Toetsing van het eindniveau

Afstuderen wordt gezien als het ultieme bewijs van bekwaamheid voor het beroep. Studenten bouwen gedurende het afstudeerjaar een afstudeerdossier op met bewijsmateriaal over de competentiebeheersing (niveau advanced). Het bewijsmateriaal wordt gevormd door vier beroepsproducten, waarvan twee verplicht zijn gesteld: een onderzoeksrapport waarin de competenties onderzoek, taalvaardigheid en een opleidingsspecifieke competentie worden aangetoond en een reflectieverslag waarin de zelfsturende competentie wordt aangetoond. Verder ontwerpt de student een plan van aanpak waarin geduid wordt welke andere twee beroepsproducten opgeleverd worden om de gehele competentieset af te dekken. Onder meer de (opleidings)minoren bieden hiervoor de ruimte. Het panel heeft een aantal plannen van aanpak bestudeerd en ziet dat de opleiding adequaat zicht houdt op het toetsen van de competenties op het beoogde bachelorniveau (advanced). In het beoordelingsproces wordt standaard het vierogen-principe gehanteerd en wordt een beroep gedaan op externe examinatoren. Dit zijn in de eerste plaats praktijkbegeleiders, maar de opleiding traint ook externe assessoren. Het panel is zeer positief over de wijze waarop het afstuderen is opgezet. Met de bredere set van beroepsproducten in het afstudeerdossier ziet het panel dat de opleiding een duidelijker beeld heeft van de competenties van de afstudeerders.

Examen- en toetscommissie

De opleiding heeft een examen- en toetscommissie die de kwaliteit van toetsing en beoordeling borgen. De Thorbecke Academie kent een examencommissie voor alle drie de opleidingen (Bestuurskunde/Overheidsmanagement, European Studies en Integrale Veiligheid). De examencommissie behandelt klachten en reageert op vragen naar aanleiding van toetsen (beoordeling achteraf). Verder adviseert de examencommissie over het programma van toetsen, volgens de eisen uit het toetsbeleid. Tevens stelt de examencommissie eisen aan examinatoren en publiceert jaarlijks een lijst met examinatoren voor de verschillende toetsen, gebaseerd op expertise en bevoegdheid. Het denken over toetskwaliteit en het controleren ervan is gedelegeerd aan een toetscommissie (beoordeling vooraf).

De toetscommissie is verantwoordelijk voor het proces van (zelf)evaluatie van toetsen voorafgaand aan afname. Iedere periode selecteert de toetscommissie een aantal toetsen waarbij docenten het formulier, de modulewijzer, de toets en de beoordelingscriteria aanleveren. Met een evaluatieformulier controleert de toetscommissie de kwaliteit van de toets. De uitgangspunten uit het toetsbeleid zijn daarbij leidend. Uit het gesprek met leden van de examen- en toetscommissie heeft het panel vernomen dat bijzondere aandacht uitgaat naar het borgen van het eindniveau. Tevens wordt de werkveldcommissie jaarlijks gevraagd enkele scripties te beoordelen om de aansluiting op de beroepspraktijk te toetsen. Het is het panel opgevallen dat de laatste scriptiescan door de toetscommissie enkele kritische kanttekeningen (zie ook standaard 4) bevat ten aanzien van de bestudeerde scripties. Het panel ziet hiermee dat de toetscommissie haar taak grondig ten uitvoer brengt. Over de verdere inrichting van de borging is het panel ook positief.

Conclusie

Het panel concludeert dat de opleiding een gedegen toetsbeleid hanteert dat in waardevolle uitgangspunten voorziet om tot adequate toetsing te komen. Er is aandacht voor validiteit, betrouwbaarheid, transparantie, praktijkgerichtheid en efficiency. In de toetsuitvoering heeft het panel gezien dat deze uitgangspunten in de praktijk gehanteerd worden. Er is sprake van een goede variatie in toetsvormen door het programma heen. Studenten zijn eveneens tevreden over de toetsing. De enige opmerking die er wordt gemaakt betreft de balans tussen meerkeuzevragen en open vragen in de kennistoetsen.

Het panel is voorts positief over de wijze waarop de opleiding op eindniveau de competentiebeheersing toetst. Het systeem biedt ruimte aan studenten om eigen accenten te leggen, maar bewaakt tevens zorgvuldig dat afgestudeerden alle competenties op het bachelorniveau (=advanced) beheersen. De borging door de examen- en toetscommissie voldoet. Zeker de toetscommissie speelt hierin een belangrijke rol, zo concludeert het panel. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed** (voltijd en deeltijd).

Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van het gerealiseerde niveau. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Producten van afgestudeerden

Het panel heeft van vijftien afgestudeerden (voltijd en deeltijd) het afstudeerdossier bestudeerd en is van oordeel dat deze dossiers de realisatie van de beoogde eindkwalificaties tonen. De onderzoeksrapporten die het panel heeft bestudeerd zijn van een voldoende tot goed niveau. Het panel ziet de bekwaamheid van studenten om een relevant (maatschappelijk) beleidsonderwerp te vertalen naar een onderzoeksvraag en deze vervolgens uit te werken. Het resultaat is een rapportage waarin veelal een advies/aanbevelingen gedaan worden aan de opdrachtgever. Het panel vindt de lijn van het onderzoek in de rapportages over het algemeen navolgbaar. Er is sprake van een logische opbouw en de onderzoeksmethoden die studenten gebruiken zijn veelal passend om tot waardevolle adviezen/aanbevelingen te komen. Naast de onderzoeksrapporten heeft het panel ook enkele andere beroepsproducten van studenten bestudeerd die onderdeel uitmaken van het afstudeertraject. Het panel is hier positief over en ziet hier, net als in veel van de andere toetsing, een sterke relatie met de praktijk.

Naast deze positieve constatering van het panel, staan twee opmerkingen die het panel vanuit het verbeterperspectief aan de opleiding mee wil geven. Ten eerste ziet het panel dat de afgestudeerden in hun eindwerk veel gebruik maken van de (Nederlandstalige) literatuur die gedurende de opleiding aan hen is aangereikt. Op zich zijn dit bruikbare bronnen en de toepassing ervan is veelal adequaat. Echter zou het panel graag zien dat studenten in het eindwerk ook laten zien dat zij hun weg weten te vinden naar andere (internationale) informatiebronnen. De literatuurlijsten van de onderzoeken zouden daar rijker van worden, evenals de onderzoeken zelf. Een tweede aandachtspunt is de taalvaardigheid van studenten. Hoewel dit in de basis voldoet zou het panel graag zien dat hier nog meer op geïnvesteerd wordt. In dit vakgebied (bestuurskunde/overheidsmanagement) is taligheid een belangrijke eigenschap.

Functioneren in het werkveld

Naast de indrukken vanuit de afstudeerdossiers heeft het panel ook gesproken met vertegenwoordigers van het werkveld en afgestudeerden. Beide groepen geven aan dat de opleiding goed aansluit. Vertegenwoordigers van het werkveld geven aan dat met de structuur van de opleiding (praktijkgerichtheid) de aansluiting van nature verankerd lijkt. Hoewel het tempo van veranderingen in de praktijk hoog is, weet de opleiding hier voldoende voeling mee te houden. Positief tonen de gesprekspartners van het panel zich over de wijze waarop studenten zich actief opstellen, theoretisch onderlegd zijn en bijvoorbeeld beleidsadvisering en beleidsuitvoering goed geïntegreerd oppakken. In situaties waar dat strikter gescheiden is, weten zij die scherpte ook aan de dag te leggen. Verder geven de vertegenwoordigers van het werkveld aan positief te zijn over de zelfkritische houding van de opleiding als geheel en de deskundigheid van de docenten.

Afgestudeerden zijn eveneens positief over de opleiding. Zij krijgen de bagage mee om zich zelfstandig verder te kunnen ontwikkelen in de praktijk. Wel zien zij (zie ook standaard 2) ruimte tussen het niveau waartoe wordt opgeleid en het aanbod aan banen op dat niveau. Hierbij speelt mee dat de term 'manager' als een startfunctie benoemd wordt, waar in de praktijk blijkt dat daarvoor wel enige jaren werkervaring noodzakelijk is. Het panel vraagt daarin zorgvuldigheid van de opleiding.

Conclusie

Het panel concludeert dat de studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Dit vertaalt zich naar bruikbare praktijkgerichte resultaten die gewaardeerd worden door het werkveld. De producten weerspiegelen goed het hbo-bachelorniveau. Het panel merkt over onderzoeksrapporten onder meer op dat de onderzoeksrapporten een logisch opbouw hebben en dat de onderzoeksmethoden passend zijn om tot waardevolle adviezen en/of aanbevelingen te komen. De gesprekken hebben het panel verder geleerd dat de opleiding enthousiaste, actieve en leergierige starters opleidt. Vanuit verbeterperspectief geeft het panel de opleiding mee om de aandacht voor (internationale) literatuurgebruik te versterken en extra te investeren in de taligheid van studenten. De tevredenheid van de vertegenwoordigers van het werkveld en de afgestudeerden neemt het panel positief mee in haar beoordeling van deze standaard. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed** (voltijd en deeltijd).

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel voltijd en deeltijd
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Goed
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Goed
<i>Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Goed

Weging en conclusie

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 3 of 4 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.

- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als goed worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als excellent worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement van NHL Hogeschool als **goed**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2

- Besteed gedurende het gehele onderwijsprogramma aandacht aan de schrijfvaardigheid van de studenten. Dit is een belangrijke vaardigheid in het bestuurskundig werkveld. Het is goed om studenten dit bewustzijn mee te geven en deze vaardigheid verder door te ontwikkelen.
- Het panel moedigt de opleiding aan om de nu reeds waardevolle contacten met het werkveld te blijven benutten en waar mogelijk verder te investeren in die verbinding bijvoorbeeld door meer stagebezoeken (begeleider) te organiseren.

Standaard 3

- Zorg voor een verbeterde balans in het eerste jaar tussen open en meerkeuze toetsen.

Standaard 4

- Stimuleer studenten bij de onderzoeksrapportage om meer gebruik te maken van beschikbare (internationale) literatuur.

Bijlagen

Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding

Bijlage 2 Competentieprofiel Thorbecke Academie 2015-2109

	Nr	Competentie	Niveau	Niveaubeschrijvingen	Niveau vereist		
					ES	IV	BSK
INSTITUUT ECONOMIE EN MANAGEMENT	1	Zelfsturing C.EMP.15.1. ZELFSTURING	B	De student ontwikkelt een beeld van het beroep en heeft een adequate studiehouding.			
			I	De student heeft een kritische beroepshouding, kiest beargumenteerd positie en reflecteert hierop.			
			A	De student geeft een kritisch oordeel, ontvangt feedback en past gemotiveerd zijn professioneel handelen in een beroepscontext al dan niet aan.			
	2	Sociaal-Communicatieve vaardigheid C.EMP.15.2. SOCCOMVAARD	B	De student speelt in op voor communicatie belangrijke stijlen en signalen, en gebruikt dit in de onderlinge samenwerking .			
			I	De student verzamelt actief informatie en communiceert doelgroepgericht en passend binnen de beroepscontext.			
			A	De student benut zijn organisatiesensitiviteit en gevoel voor verhoudingen waardoor hij effectief samenwerkt en communiceert.			
	3	Onderzoek C.EMP.15.3. ONDERZOEK	B	De student voert eenvoudig onderzoek uit conform standaardprocedures.			
			I	De student voert onderzoek uit en maakt keuzes voor onderzoeksmethoden op basis van een analyse van de context.			
			A	De student voert onderzoek uit in complexe (internationale) situaties en levert een bijdrage aan ontwikkelingen in de beroepspraktijk.			
	4	Taalvaardigheid C.EMP.15.4. TAALVAARDIGHEID	B	De student formuleert en structureert zorgvuldig en stelt een eenvoudig rapport op volgens de geldende richtlijnen (indien gewenst in een vreemde taal).			
			I	De student is taalvaardig, schrijft doelgroepgericht en schrijft een complex rapport volgens de geldende richtlijnen (indien gewenst in een vreemde taal).			
			A	De student schrijft correct en prettig leesbaar en geeft zelfstandig onderzoeksgegevens en beleid van een organisatie weer in een complex rapport (indien gewenst in een vreemde taal).			
THORBECKE ACADEMIE	5	Beleid C.EMP.15.5. BELEID	B	De student beschrijft beleid en classificeert processen en instrumenten.			
			I	De student analyseert en ontwikkelt eenvoudig beleid en analyseert en ontwerpt beleidsprocessen .			
			A	De student ontwerpt, implementeert, handhaaft evalueert en adviseert over complex beleid.			
	6	Organisatie C.EMP.15.6. ORGANISATIE	B	De student beschrijft organisatiestructuren, culturen, processen, scenario's en strategieën.			
			I	De student analyseert het functioneren van een organisatie.			
			A	De student adviseert over organisatieontwikkelingen en maakt strategische keuzes voor een organisatie.			
	7	Bedrijfsvoering C.EMP.15.7. BEDRIJFSVOERING	B	De student begrijpt eenvoudige begrotingen.			
I			De student analyseert beheersinstrumenten.				
A			De student adviseert de organisatie op basis van analyse van de beschikbare instrumenten in hun omgeving.				

EUROPEAN STUDIES	8a	Public Affairs	B	De student begrijpt machtsstructuren en -verhoudingen en kan daarbij beïnvloedingsmogelijkheden voor organisaties en lidstaten herkennen.			
			I	De student analyseert Public Affairs beleid in een Europese context, waarbij de invloed van macht, politiek en bestuur een rol speelt			
			A	De student onderzoekt en adviseert over Public Affairs-beleid in een Europese context die gekarakteriseerd wordt door een grote dominantie van macht, politiek en bestuur			
	8b	Intercultural Communication	B	De student wordt zich bewust van zijn/haar eigen cultuur en de impact die cultuur heeft op de communicatie.			
			I	De student is in staat om succesvol te opereren in een interculturele omgeving op een persoonlijk niveau.			
			A	De student is in staat om zelfstandig opereren in een interculturele (zakelijke) omgeving op professioneel niveau.			
	9	Communicatie-vraagstukken C.EMP.15.9. COMVRAAGST	B	De student classificeert communicatievraagstukken en kiest passende communicatievormen.			
			I	De student analyseert communicatiebeleid van een (Europese) organisatie en zet communicatieve instrumenten effectief in om het communicatiebeleid van een (Europese) organisatie te versterken.			
			A	De student maakt gebruik van strategische communicatie om voor specifieke doelgroepen belangen te realiseren.			
	10	Navigeren in de Europese Unie C.EMP.15.10. NAVIGERENEU	B	De student is op de hoogte van instellingen en besluitvormingsprocedures binnen de Europese Unie en geeft de relaties en verhoudingen tussen Nederland en de EU weer.			
			I	De student analyseert EU beleid en geeft aan hoe dit in de praktijk wordt uitgevoerd.			
			A	De student vertaalt de gevolgen van Europees beleid naar en voor een organisatie of lidstaat of brengt anderszins relevante EU-ontwikkelingen in kaart.			
INTEGRALE VEILIGHEID	11	Veiligheids-vraagstukken C.EMP.15.11. VEILVRAAGST	B	De student beschrijft veiligheidsvraagstukken op oorzaken, gevolgen, relevante actoren en hun taken en bevoegdheden.			
			I	De student analyseert veiligheidsvraagstukken vanuit verschillende actoren en invalshoeken en lost deze planmatig op.			
			A	De student stelt strategieën en scenario's voor en adviseert hierover met inachtneming van betrokken belangen.			
BESTUURSKUNDE	12	Maatschappelijke vraagstukken C.EMP.15.12. MAATSCHVRAAGST	B	De student beschrijft en classificeert maatschappelijke vraagstukken.			
			I	De student analyseert maatschappelijke vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken.			
			A	De student stelt strategieën en scenario's voor en adviseert hierover met inachtneming van betrokken belangen.			
	13	Navigeren in het publieke domein C.EMP.15.13. NAVIGERENPD	B	De student beschrijft actoren bij een maatschappelijk probleem en voert een krachtenveldanalyse uit.			
			I	De student beïnvloedt en analyseert formele en materiële verhoudingen tussen actoren in niet-complexe situaties.			
			A	De student realiseert relevante doelstellingen in complexe situaties met veel actoren en brengt hierover advies uit.			

Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma

J	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
1	Project Beroepenoriëntatie publieke sector (beleidsveld)	Project besluitvorming en politiek (beleidsnota)	Project duurzame ontwikkeling (onderzoek/koers organisatie)	Project organisatie en control (organisatieanalyse)
	Onderzoek	Onderzoek	Psychologie/sociologie	Bedrijfsvoering/fin man
	Recht	Recht	Organisatie / management	Overheidscommunicatie
	Overheidsfinanciën	Beleid en politiek	Duurzame ontwikkeling	Beleidsontwikkeling
	Nederlands	Samenwerken, presenteren	Engels	Cybersecurity (engels)
	Gespreksvaardigheden	Nederlands	statistiek	Debatteren
2	Project Prinsjesdag	Organisatieontwerp: Europa in beweging	Policy Lab	
		Vrije ruimte	Netwerk en samenleving	Bedrijfsvoering
	Onderzoekstechnieken	Europakunde	Beleidskunde	Bestuursrecht
	Organisatiekunde	Communicatie	Netwerkmanagement	
	Bedrijfsvoering		Informatiemanagement	
			Policy Implementation	
	Engels	Statistiek	Engels	Beïnvloeden
Overtuigend presenteren		Praktijkvoorbereiding	Statistiek	
3	Stage of minor - Regievoering - Organisatieadvies (incl kennismodules en trainingslijn)		Stage of minor Cybersafety jaar 3 - Immigration Policy - Bedrijf en Veiligheid (incl kennismodules en trainingslijn)	
	4		4	
	Afstuderen of minor - Changing Government - Recht, Bestuur en Veiligheid - Cybersafety jaar 4		Afstuderen of minor - Going Green - Scenario's in Sociale Veiligheid	

Bijlage 3 Rendementen

TABELLEN DEELTIJD HBO-BACHELOR

uitval na 1 jaar in %	2006	2008	2010	2011	2012	2013
	25,0%	15,4%	16,7%	25,0%	20,0%	66,7%

Het aandeel van het totaal aantal deeltijd bachelorstudenten (eerstejaars HO) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

uitval uit de bachelor in %	2005	2006	2007	2008
	37,5%	16,7%	37,5%	9,1%

Het aandeel van de deeltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

behaald in 5 jaar in %	2005	2006	2007	2008	2009
	50,0%	83,3%	62,5%	90,9%	85,7%

Het aandeel van de deeltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

TABELLEN VOLTIJD HBO-BACHELOR

uitval na 1 jaar in %	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	52,9%	46,7%	29,2%	33,3%	52,9%	7,1%	30,4%	41,7%	63,0%

Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten (eerstejaars HO) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

uitval uit de bachelor in %	2005	2006	2007	2008	2009
	12,5%	37,5%	58,8%	20,0%	25,0%

Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

behaald in 5 jaar in %	2005	2006	2007	2008
	75,0%	50,0%	41,2%	50,0%

Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

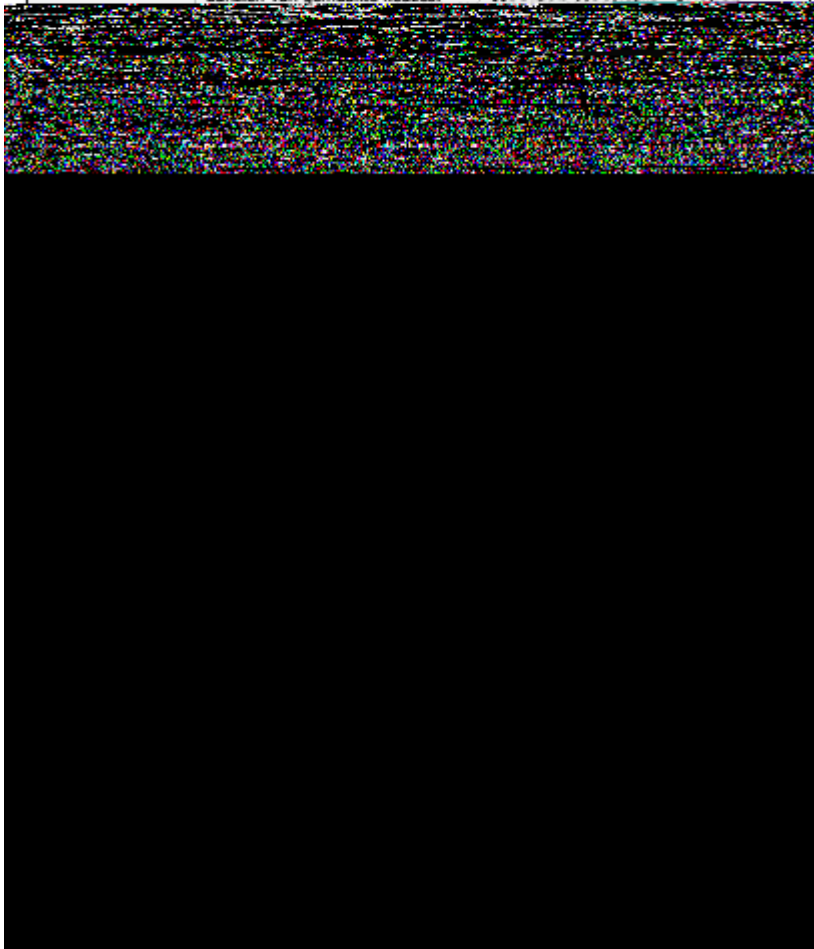
Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor

Naam (inclusief tituluur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden
De heer dr. T.P.W.M. van der Krogt	De heer Van der Krogt is secretaris-generaal bij European Association for Public Administration Accreditation (EAPAA)
De heer dr. G.H.J.M. Neelen	De heer Neelen is opleidingsmanager Bestuurskunde / Overheidsmanagement aan de Haagse Hogeschool
Mevrouw J.M.G. Waaijer MBA	Mevrouw Waaijer is Gemeentesecretaris Gemeente Hardenberg en Algemeen Directeur Bestuursdienst Ommen-Hardenberg
Mevrouw L.C. Zandbergen	Mevrouw Zandbergen volgt de opleiding Bestuurskunde / Overheidsmanagement bij Avans Hogeschool

Naam (inclusief tituluur)	Gecertificeerd d.d.	E-mailadres
De heer P. van Achteren LLB	23 september 2010	achteren@nqa.nl

Bijlage 5 Bezoekprogramma

Opleiding	Bestuurskunde, Thorbecke Academie	
Datum bezoek	17 november 2016	
Lokaal B1.022		
Tijdstip	Thema	Deelnemers (6 à 8 max)
09.00-09.30 uur B1.022/B1025	Presentatie van maximaal 20 minuten door opleiding (waarin zij zich positioneert ten aanzien van gemaakte keuzes.	Opleidingsmanagement Aanspreekpunten opleiding, resultaatverantwoordelijk team BSK

		Ruimte: B 1.016 Aanwezig: 11.10 uur
12.15–12.45 uur B1.022/B1.025	Spreek mogelijkheid met panel	belangstellende studenten en docenten
12.45–13.30 uur	Lunch	Panel: B1.007 Overigen: B1.016
13.30–14.15 uur B1.022/B1.025	Gesprek docenten en examinatoren	docenten en examinatoren Rieks Osinga, Bart Jan Heine, Nynke Borst, Maureen Kouveld, Maarten Hoekstra, Jan Brinks Petra Esser. Ruimte: B1.016 Aanwezig: 13.20 uur
14.20–15.00 uur B1.022/B1.025	Gesprek werkveldcommissie	Marga Waanders, voorzitter adviesraad Gerben Huisman, (stage) opdrachtgever Oeds de Jager (stage)opdrachtgever 14.10 uur ontvangst bij receptie door Janette
15.00–15.30 uur B1.022/B1.025	Gesprek opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement Egon vd veer, Danny Buma, Danny van Dijk Ruimte: B 1.016 Aanwezig: 14.55 uur
15.30–16.15 uur B1.022/B1.025	Beoordeling Overleg panel	
16.30–17.00 uur B1.022/B1.025	Gesprek terugkoppeling bevindingen	opleidingsmanagement en belangstellenden, alle deelnemers
17.00–18.00 uur	Afsluiting NHL cafe	Alle deelnemers en belangstellenden

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

Kritische reflectie

Bijlagen bij Situatieanalyse:

- Kengetallen 2016 Bestuurskunde
- NSE Factsheet BSK

Bijlagen bij standaard 1:

- NHL Format overzicht van het ingezette personeel BSK 2015 en 2016
- Team BSK Jaarplan 2016
- TA Competentieset en indicatoren 2015-2019
- TA Bode of Knowledge Skills 2015-2019
- TA Bode of Knowledge 2015-2019
- Opleidingsdocument Bestuurskunde Overheidsmanagement voltijd en deeltijd, 2016-2017

Bijlagen bij standaard 2:

- Opleidingsdocument Bestuurskunde Overheidsmanagement voltijd en deeltijd studiejaar 2016-2017
- NSE Factsheet BSK voltijd
- Regelement Thorbecke Scriptieprijs
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_Bedum
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_CommunityManagement
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_DemocraticChallenge
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_Gebiedscooperatie
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_Parkeerbeleid
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_Staten
- Beschrijving Onderzoeksopdracht Policy Lab_Wadden
- Literatuurlijst 2016-2017 BSK vt
- Literatuurlijst 2016-2017 BSK dt
- Leerplan BSK vt 2016-2017
- Leerplan BSK dt 2016-2017

Bijlagen standaard 3:

- Studentenstatuut bachelor BSK voltijd 2015-2016
- TA Afstudeerhandleiding 2016-2017
- Studentenstatuut bachelor BSK deeltijd 2015-2016
- Studentenstatuut bachelor BSK voltijd 2016-2017
- Studentenstatuut bachelor BSK deeltijd 2016-2017
- Opleidingsdocument Bestuurskunde Overheidsmanagement voltijd en deeltijd studiejaar 2016-2017
- Leerplan BSK vt 2016-2017
- Leerplan BSK dt 2016-2017
- Formulier Beoordeling Assessment Stage TA BSK
- TA Stagehandleiding 2016-2017
- Formulier Beoordeling Afstuderen TA BSK 2015-2016
- TA Afstudeerhandleiding 2015-2016 semester 1
- TA Afstudeerhandleiding 2015-2016 semester 2

Bijlagen standaard 4

- TA Afstudeerhandleiding 2015-2016 semester 1
- TA Afstudeerhandleiding 2015-2016 semester 2
- TA Afstudeerhandleiding 2016-2017
- Studentenstatuut bachelor BSK voltijd 2016-2017
- Studentenstatuut bachelor BSK deeltijd 2016-2017
- TA Veranderdocument 2016-2017
- NHL Format Afstudeerlijst Bestuurskunde voltijd 2015 en 2016
- NHL Format Afstudeerlijst Bestuurskunde deeltijd 2015 en 2016

Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen:

141771	224294	92931
182885	90365	229970
233536	292850	276804
142484	289396	247286
269514	277142	251682

Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

B Bestuurskunde/Overheidsmanagement

Instelling: NHL Hogeschool.

Visitatiedatum: 17 november 2016

Ondergetekende: ...

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: ...

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum: